

Породени от омраза престъпления в Европейския съюз

Разпоредбите на членове 1, 10, 21 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз гарантират правата на човешко достойнство, свобода на мисълта, съвестта и религията, недискриминация както и ефективни правни средства за защита и справедлив съдебен процес.

Политически рамки

Хартата на основните права на Европейския съюз забранява дискриминацията, с което задължава държавите членки на ЕС да се борят срещу престъпления, мотивирани от расизъм, ксенофобия, религиозна нетолерантност или от увреждане, сексуална ориентация или полова идентичност на дадено лице.

Необходима е повече политическа воля от страна на изпълнителните органи на държавите членки на ЕС за борба с широко разпространените предразсъдъци срещу определени групи и за обезщетяване на вредите, причинени в резултат на тези нагласи, на жертвите на престъпления, както и на други членове на същите групи и обществото като цяло. Твърде много хора в ЕС стават жертви на насилие само поради своите предполагаеми и/или действителни: произход, убеждения, начин на живот или външен вид.

С оглед на това FRA публикува два доклада, посветени на мотивираните от омраза престъпления, които съвкупно предоставят сравнителен анализ на действащата законодателна рамка, индивидуални преживявания на жертви на престъпления, мотивирани от предразсъдъци и информация за състоянието на официалните механизми за събиране на данни в 27-те държави членки на ЕС.

Доклада „Публичност на породените от омраза престъпления в Европейския съюз: признаване на правата на жертвите“ (*Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*) подчертава аспекти на престъпленията от омраза, свързани с основните права, предлагайки обстоен анализ на официалните механизми за събиране на данни и разглежда възможностите за разширяване на предметния обхват на официалните дейности по събиране на данни. Докладът с данни от проучването „EU-MIDIS Данни на фокус 6: Малцинствата като жертви на престъпления“ (*EU-MIDIS Data in Focus 6: Minorities as victims of crime*) съдържа данни за преживяванията на анкетираните които са били жертви на пет вида престъпления: от взломни кражби до тежки случаи на тормоз.

Основни проблеми

Въпреки усилията на държавите членки на ЕС за борба срещу дискриминацията и нетолерантността, в които се включват престъпленията, породени от омраза, наличните данни сочат, че ситуацията не се подобрява. Вместо това през последните няколко години се наблюдават както продължаващи, така и възобновени форми на нарушения на основните права на лица, живеещи в ЕС, посредством словесни и физически нападения и дори убийства, мотивирани от предразсъдъци.

Съгласно резултатите от проведеното през 2008 г. Проучване на Европейския съюз за малцинствата и дискриминацията (EU-MIDIS), което обхваща 23 500 респонденти с етнически малцинствен или имигрантски произход, повече от един на всеки четири анкетиран от изброените по-долу групи счита, че е бил жертва на престъпление срещу личността на расова основа (нападение, заплаха или тежка форма на тормоз) през 12-те месеца преди провеждането на проучването: роми в Чешката република, сомалийци във Финландия, сомалийци в Дания, африканци в Малта, роми в Гърция, роми в Полша и африканци от райони южно от пустинята Сахара, в Ирландия (виж приложената фигура).

Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) се е произнесъл по редица дела, че страните трябва изрично да формулират мотивите за престъпления, когато са породени от расизъм или от религиозните убеждения на жертвите. Пренебрегването на факта, че дадено престъпление е мотивирано от предразсъдъци, представлява нарушение на член 14 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ).

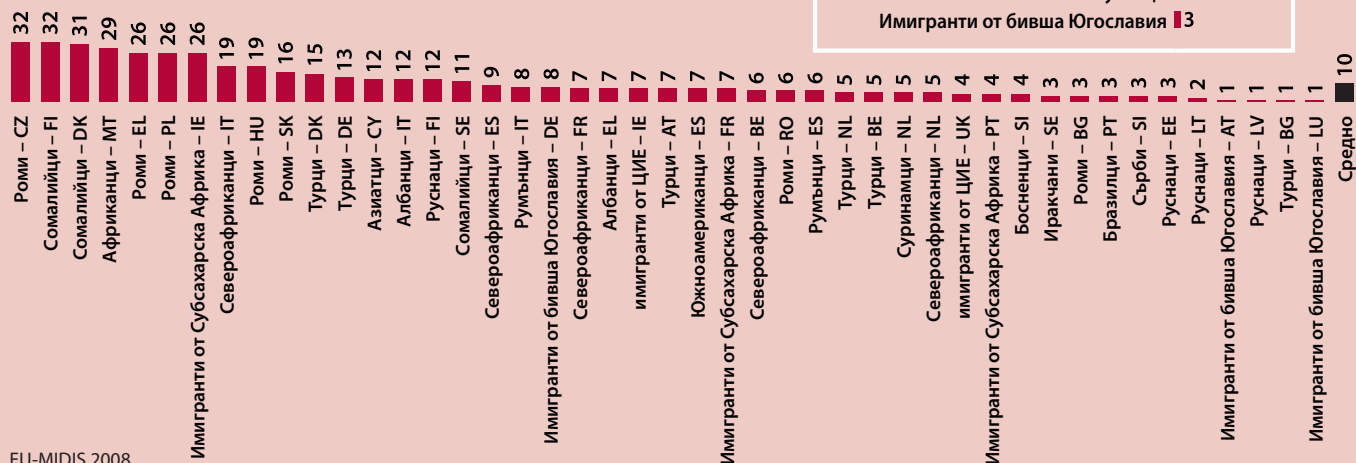
ЕКПЧ отделя специално внимание на мотивите при престъпления, породени от омраза, тъй като извършителите, които преследват хора на основание на техни действителни или предполагаеми характеристики, внушават особено унижаващо послание, а именно, че жертвата не е индивид със собствена личност, способности и опит, а само безименен член на група, обособена въз основа на една-единствена характеристика. По този начин извършителят внушава, че може или дори трябва правата на тази група да бъдат пренебрегвани, което е пряко нарушение на принципите на демокрация и равенство, които са централни за ЕС.

Данните от проведени проучвания показват, че жертвите и свидетелите на престъпления, породени от омраза, не са склонни да съобщават за инцидентите на правоприлагащите органи, системата на наказателното правораздаване, неправителствени организации или групи за подпомагане на жертвите. В резултат на това много престъпления не се докладват и не се преследват от закона и по този начин остават невидими. В такива случаи е възможно правата на жертвите да не бъдат изцяло зачетени или защитени, което означава, че държавите членки на ЕС не изпълняват своите задължения към жертвите на престъпления.

Престъпления срещу личността с възприет „расистки“ мотив, обект на които са били членове на етнически малцинствени или имигрантски групи, групирани по държави членки на ЕС (%)

Обобщени групи:

- Роми 18
- Имигранти от Субсахарска Африка 18
- Североафриканци 9
- Турци 8
- имигранти от ЦИЕ 7
- Руснаци 5
- Имигранти от бивша Югославия 3

EU-MIDIS 2008

Забележки: Въпрос DD4-DE5: Смятате ли, че [този инцидент/някой от тези инциденти] ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА е мотивиран изцяло или отчасти от Вашия имигрантски/малцинствен произход?; ЦИЕ = Централна и Източна Европа.

Източник: FRA (2012), EU-MIDIS Data in Focus 6: Minorities as victims of crime, фигура 5

Възможности за бъдещо развитие

За да се справят с престъпленията, породени от омраза и с нарушенията на основните права, ЕС и държавите членки трябва да дадат по-голяма публичност на тези престъпления и да държат извършителите отговорни.

Между 27-те държави членки на ЕС са налице съществени различия по отношение на събираните и публикуваните данни за мотивите за престъпления, основани на предразсъдъци. Тези различия означават че често официалните механизми за събиране на данни за породените от омраза престъпления в ЕС не отразяват действителната ситуация по места. Резултатите от проучването на FRA „Публичност на породените от омраза престъпления в Европейския съюз: признаване на правата на жертвите“ показват, че едва осем държави членки на ЕС регистрират данни за престъпления, мотивирани от (възприетата) сексуална ориентация на жертвата и само четири държави събират или публикуват данни за престъпления срещу роми.

ЕС и държавите членки следва да приемат законодателство, задължаващо държавите членки да събират и публикуват статистически данни относно престъпленията, породени от омраза. Като абсолютен минимум тези данни следва да съдържат информация за броя на инцидентите, докладвани от гражданите и регистрирани от компетентните органи, както и за броя на постановените присъди срещу извършителите, основанията, според които съответните престъпления са обявени за дискриминационни, и наложените наказания.

Компетентните органи и системите за наказателно правораздаване трябва да следят за индикации, които сочат към мотиви за престъпление породени от предразсъдъци. Законодателите следва да обмислят по-тежки наказания за престъпленията, породени от омраза, за да подчертаят тежестта им. Наказателните съдилища, следва да обсъждат публично мотивите на престъпленията, основани на предразсъдъци, с цел повишаване на осведомеността на обществеността за престъпленията породени от омраза и за

да подчертаят, че извършването на такива престъпления води до по-строги наказания.

Когато е допустимо съгласно националното законодателство, държавите членки на ЕС следва да систематизират събраните данни за престъпленията, породени от омраза, на база пол, възраст и други променливи с цел по-добро разбиране на моделите на извършване на престъпления и виктимизация. Официалните механизми за събиране на данни, свързани с престъпления, породени от омраза, следва да бъдат допълнени с изследвания за нивата на виктимизация, с цел да се набави информация за аспекти като например характера и нивата на недокладваните престъпления, опитите за контакт на жертвите на престъпления с правоприлагащите органи, причините за недокладване на престъпленията и осведомеността на жертвите за техните права.

В обобщение, по-голямата част от държавите членки на ЕС имат нужда да разширят обхвата от дейности по събиране на официални данни за престъпленията, породени от омраза, с цел:

- да се даде публичност на престъпленията, породени от омраза, в ЕС;
- да се даде възможност на жертвите на престъпления, породени от омраза, да търсят правна защита срещу извършителите;
- да се гарантира, че държавите членки на ЕС предприемат ефективни ответни действия във връзка с престъпленията, породени от омраза, с оглед на факта, че тези престъпления представляват нарушения на основните права.

Допълнителна информация:

Докладите на FRA, посветени на престъпленията, породени от омраза: *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights* и *EU-MIDIS Data in Focus 6: Minorities as victims* са достъпни на адрес: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources>

Преглед на дейностите на FRA, отнасящи се до расизма и свързаните с него форми на нетолерантност, е достъпна на адрес: <http://fra.europa.eu/en/theme/racism-related-intolerances>